
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК: 64.01:005.584.1

І. В. Буряк, аспірант

**МОНІТОРИНГ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОМОГОСПОДАРСТВ
ЗА РЕГІОНАМИ**

Анотація. В роботі проведений аналіз соціально-економічної діяльності домогосподарств у порівнянні за 2009 та 2017 роки за сукупною структурою їх доходів та витрат, розрахований рівень нерівності у розподілі сукупних доходів домогосподарств (Крива Лоренца). Для проведення дослідження з виявлення стійких обласних груп зі спільними рисами соціально-економічної діяльності домогосподарств в якості методу використаний кластерний аналіз, який реалізований у програмному забезпеченні «Statistica». Надані рекомендації щодо підвищення рівня соціально-економічної діяльності домогосподарств України.

Ключові слова: домогосподарство; соціально-економічна діяльність; кластерний аналіз; група областей; сукупні доходи; сукупні витрати.

І. В. Буряк, аспірант

**МОНІТОРИНГ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧЕСКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОМОХОЗЯЙСТВ
ПО РЕГІОНАМ**

Аннотация. В работе проведен анализ социально-экономической деятельности домохозяйств в сравнении за 2009 и 2017 годы по совокупной структуре их доходов и расходов, рассчитан уровень неравенства в распределении совокупных доходов домохозяйств (кривая Лоренца). Для проведения исследования по выявлению устойчивых областных групп с общими чертами социально-экономической деятельности домохозяйств в качестве метода использован кластерный анализ, реализованный в программном обеспечении «Statistica». Предложены рекомендации по повышению уровня социально-экономической деятельности домохозяйств Украины.

Ключевые слова: домохозяйство; социально-экономическая деятельность; кластерный анализ; группа областей; совокупные доходы; совокупные расходы.

I. V. Buriak, Postgraduate Student

MONITORING THE SOCIO-ECONOMIC ACTIVITY OF HOUSEHOLDS BY REGIONS

Abstract. The paper analyzes the socio-economic activities of households in comparison for 2009 and 2017 by the aggregate structure of their incomes and expenses, the level of inequality in the distribution of total household incomes (Lorenz curve) are calculated. To conduct a study on the identification of sustainable regional groups with common features of the socio-economic activities of households, the cluster analysis implemented in «Statistica» software was used as a method. Recommendations for improving the level of socio-economic activity of households in Ukraine are proposed.

Keywords: household; socio-economic activity; cluster analysis; group of regions; total income; total expenses.

Актуальність теми дослідження. В період формування нової економіки діяльність домогосподарств є визначальною умовою ефективного розвитку економіки країни. Сьогодні домогосподарства залучаються до кругообігу перетворень економіки, при цьому змінюють свій соціально-економічний статус, види діяльності, розширюють свої функції та значення у суспільстві, і тісно взаємодіють з підприємницьким сектором на ринку ресурсів, товарів та послуг. Аналіз сучасної діяльності домогосподарств дозволяє виявити не тільки інституційні їх зміни, а й резерви для розвитку регіональної економіки.

Постановка проблеми. Саме в період трансформаційних змін економіки для повноцінного оцінювання соціально-економічної діяльності домогосподарств України необхідно провести аналіз доходів

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

та витрат домогосподарств як окремих структурних елементів соціально-економічної діяльності. Це, перш за все, пов'язано з тим, що роль домогосподарств як виробників товарів та послуг в економіці країни постійно зростає. Крім того, важливим є той факт, що саме доходи домогосподарств є індикатором попиту на товари та послуги не тільки на споживчому ринку, а в інноваційній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання пов'язані з соціально-економічною діяльністю домогосподарств ретельно опрацьовані у роботах багатьох українських авторів, а саме Є. Болотіної, Ж. Дерій, О. Кузик, Т. Кізіми, С. Гончарової, О. Березіної тощо [1–6].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Віддаючи належне високому рівню наукових доробок перелічених вище авторів, зазначимо, що недостатньої уваги приділено дослідженню соціально-економічної діяльності домогосподарств України за регіонами.

Постановка завдання. Головною метою даної роботи є проведення аналізу соціально-економічної діяльності домогосподарств України та виявлення груп областей, які мають спільні характеристики в діяльності домогосподарств та надання відповідних рекомендацій на основі узагальнення практичного досвіду в даній сфері.

Викладення основного матеріалу. Ґрунтуючись на «концепції нової економіки домогосподарств» та Доповіді Національного інституту статистики та економічних досліджень (Рекомендації комісії Стігліця) [7], діяльність домогосподарства розглядається з точки зору формування їх доходів та витрат, які супроводжують членів домогосподарства у процесі виконання ними своїх функцій.

Так, у 2009 році середньомісячні сукупні доходи на одне домогосподарство склали 2892 грн. У той же час рівень середньомісячних сукупних витрат склав 2754 грн., з них близько 88 % витрат склали споживчі витрати та 6% витрачалося на оплату житлово-комунальних послуг.

На Рис. 1 представлена динаміка структури сукупних доходів домогосподарств України за роками. На якому чітко відображені зміни головних дохідних показників.

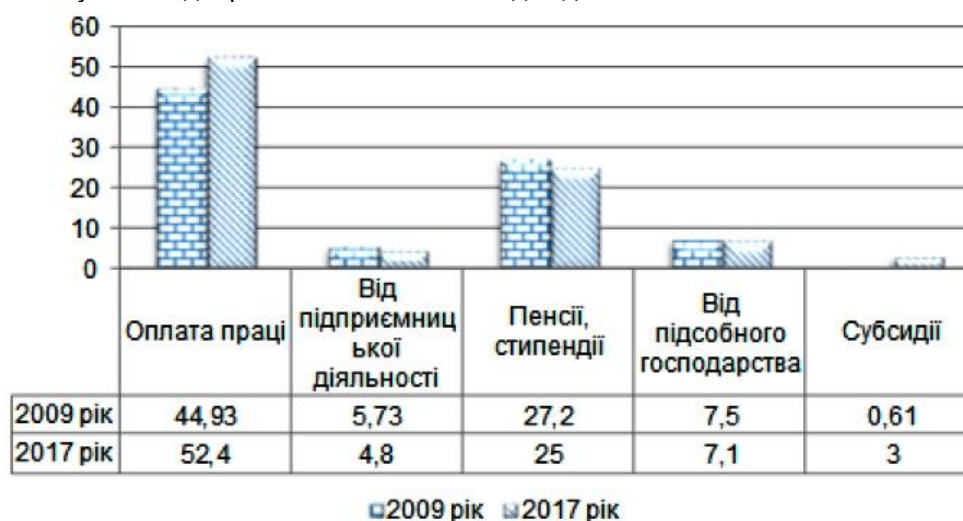

Рис. 1. Структура сукупних доходів домогосподарств у 2009 та 2017 рр., %

За результатами підсумкових опитувань щодо рівня доходів члени домогосподарств України відзначають, що у порівнянні з 2009 роком відбулися негативні зрушення в самооцінці купівельних можливостей на товари довгострокового використання та доступності елементарного раціону харчування.

Середньомісячні доходи домогосподарств у 2017 році склали 7681 грн., а рівень сукупних витрат – склав 6903 грн., що на 24 % більше ніж у 2016 році. Серед усіх витрат домогосподарств споживчі витрати склали 93 %, з них: на утримання житла та оплату житлово-комунальних послуг витрачено 17 %, що на 11 % більше ніж у 2009 році (Рис. 2) [8].

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Рис. 2. Структура сукупних витрат домогосподарств у 2009 та 2017 рр., %

Однак, не зважаючи на середні значення рівня дохідності, необхідно враховувати поширену проблему нерівності добробуту домогосподарств України. Масова диференціація та поляризація доходів є результатом впливу економічних, демографічних, соціальних та географічних факторів. Рівень диференціації доходів домогосподарств України є дуже високим, тому що з одного боку існує частка забезпечених та багатих членів домогосподарств, а з іншого навпаки – дуже бідного.

До головних показників нерівності сукупних доходів домогосподарств відносять: децильний коефіцієнт нерівності (дає змогу відобразити у скільки разів дохід 10 % найбільш заможного населення перевищує максимальний дохід 10 % найменш заможного населення), криву Лоренца та коефіцієнт Джині. Головним недоліком децильного коефіцієнту диференціації доходів домогосподарств є те, що при його розрахунку використовуються дані за доходами в рамках крайніх децильних груп. Показники диференціації, які мають можливість узагальнити весь розподіл домогосподарств за рівнем доходів відображають у собі коефіцієнти Лоренца та Джині. Рівень нерівності у розподілі сукупних доходів домогосподарств з різним рівнем достатку відображає Крива Лоренца (Рис. 3) [8]:

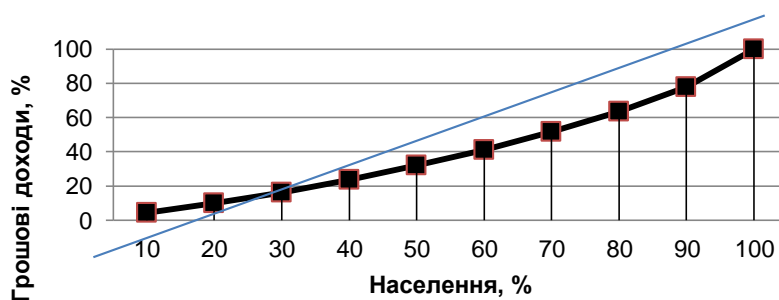

Рис. 3 Крива Лоренца для домогосподарств України за 2017 рік та лінія рівномірного розподілу

Відповідно до розрахунків, побудована крива Лоренца за 2017 рік, яка пояснюється відхиленням кривої від діагоналі (бісектриси) (чим найвіддаленіше відхилення, тим більша нерівність у розподілі доходів, відповідно й вища їх концентрація у високодоходних груп населення). З графіка видно, що більшу віддаленість має крива Лоренца для 4 – 8 груп населення, тобто для домогосподарств з середнім рівнем доходів. Коефіцієнт концентрації (індекс Джині) у 2009 році склав 0,277, а в 2017 р. – 0,262, що також пояснює зменшення рівня диференціації доходів домогосподарств країни.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Тому в ході даного дослідження необхідно виявити обласні групи, які схожі за соціально-економічними характеристиками діяльності домогосподарств, та виявити сильні та слабкі області. Для проведення такого дослідження в якості методу, який дозволить виявити стійкі групи, використаний кластерний аналіз, який реалізований у програмному забезпеченні Statistica. Кластеризація проведена на основі результатів зробленого раніше факторного аналізу сукупних показників доходів та витрат домогосподарств. За допомогою проведеного факторного аналізу були виявлені основні показники соціально-економічної діяльності домогосподарств України станом на 2017 р. (Табл. 1 та 2) [8].

Таблиця 1

**Вихідні дані для проведення кластерного аналізу за регіонами
Структура сукупних витрат домогосподарств за областями у 2017 році, грн.**

Регіони	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7	Y_8	Y_9
Вінницька	3650,41	109,22	507,58	1162,44	163,01	329,36	97,10	293,28	55,23
Волинська	3790,10	91,77	477,37	1084,42	163,69	223,84	27,20	188,37	29,48
Дніпропетровська	3289,02	137,09	277,04	1096,12	129,17	312,40	82,09	309,77	70,71
Донецька	3273,30	192,44	225,61	1093,62	101,97	183,85	26,45	246,75	47,86
Житомирська	3108,48	134,33	327,50	1034,12	100,13	321,38	89,70	141,33	92,38
Закарпатська	4748,46	239,46	749,17	1431,66	254,68	273,56	66,62	151,84	136,04
Запорізька	2792,88	183,04	378,25	1114,85	150,39	328,10	76,80	575,97	72,08
Івано-Франківська	4018,25	103,25	782,45	1254,37	225,49	366,79	53,63	135,72	103,74
Київська	3075,78	121,60	319,80	1172,86	67,45	177,66	29,26	68,54	59,74
Кіровоградська	2983,85	166,11	392,50	950,31	180,62	248,04	42,56	161,13	83,55
Луганська	2689,22	120,76	255,02	1181,08	125,02	267,76	30,86	380,73	45,53
Львівська	4229,87	149,54	632,52	1150,74	170,32	246,18	88,08	85,96	46,96
Миколаївська	3092,26	180,98	386,80	1061,23	150,29	273,16	66,87	398,84	48,08
Одеська	3495,48	158,83	322,44	1200,10	95,67	193,40	106,77	84,05	34,93
Полтавська	3019,67	120,80	325,90	1207,70	136,23	341,64	42,78	121,17	131,86
Рівненська	3513,64	93,75	491,70	928,83	124,69	220,79	39,99	85,11	16,16
Сумська	3087,41	139,89	415,69	1127,12	147,79	286,26	48,44	264,25	86,80
Тернопільська	3910,56	141,07	702,28	1622,49	255,09	379,80	99,59	523,89	87,80
Харківська	3069,26	109,65	349,56	1339,99	124,01	252,38	69,97	121,04	41,46
Херсонська	3257,51	149,33	307,74	1125,12	126,21	242,17	23,74	149,61	55,24
Хмельницька	3082,79	143,83	405,41	1236,55	109,51	201,86	112,63	122,02	39,63
Черкаська	3245,72	132,18	314,28	1277,68	114,46	271,72	39,49	242,47	90,26
Чернівецька	3601,96	143,80	538,09	1413,69	198,25	358,57	66,74	817,89	128,55
Чернігівська	3355,37	88,01	351,63	1100,32	140,99	309,95	66,23	346,55	127,92
м.Київ	4228,98	152,86	349,88	1689,33	186,07	290,47	209,68	105,13	90,87

Умовні позначення:

Y_1-Продукти харчування та безалкогольні напої

Y_2-Тютюнові вироби

Y_3-Одяг і взуття

Y_4-Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива

Y_5-Предмети домашнього вжитку, побутова техніка

Y_6-Охорона здоров'я

Y_7-Освіта

Y_8-Купівля акцій, нерухомості, будівництво, капремонт, вклади до банків

Y_9-Інші витрати

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Таблиця 2

**Вихідні дані для проведення кластерного аналізу за регіонами
Структура сукупних доходів та ресурсів домогосподарств за областями у 2017 році, грн.**

Області/ Показники	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13
Вінницька	3633,41	377,98	31,18	1,89	1236,33	19,71	528,39	18,24	663,62	485,47	8,42	181,92	121,73
Волинська	3610,40	327,97	1,23	-	1310,12	23,80	504,42	60,40	235,70	887,50	4,86	213,61	62,31
Дніпропетровська	4167,30	240,54	33,61	5,72	1513,89	3,85	275,68	21,89	450,49	173,33	10,94	100,71	171,79
Донецька	3746,25	172,87	3,93	-	1803,22	77,87	405,41	30,06	208,69	119,41	13,15	85,70	139,20
Житомирська	3542,16	122,81	0,29	-	1292,75	19,55	557,44	81,95	202,42	408,95	11,53	127,54	119,73
Закарпатська	4419,91	2031,33	6,65	-	1285,06	16,26	243,57	22,31	612,27	595,60	10,66	136,37	324,72
Запорізька	3985,42	239,66	0,52	4,53	1486,50	6,53	296,46	25,15	213,69	191,68	11,36	53,19	158,45
Івано- Франківська	4557,23	819,61	0,28	-	1330,39	69,12	532,40	324,09	714,70	675,34	7,04	342,94	93,01
Київська	4407,59	363,60	6,25	-	1304,47	16,52	310,67	30,82	139,16	355,48	3,16	66,18	96,74
Кіровоградська	3652,64	285,91	5,92	6,38	1305,49	11,61	288,40	36,22	351,12	374,87	4,67	64,19	178,01
Луганська	3090,57	267,57	0,17	-	1540,51	11,16	478,17	41,00	250,90	397,00	1,61	83,40	133,19
Львівська	5460,60	441,96	0,16	-	1448,14	23,94	434,92	14,09	382,97	382,75	17,70	137,26	153,62
Миколаївська	3666,78	354,16	2,32	-	1383,72	24,64	194,07	24,26	258,93	228,70	7,46	88,23	102,92
Одеська	5420,63	181,99	-	-	1316,35	7,62	80,34	12,14	358,22	333,10	10,68	48,75	102,56
Полтавська	4060,38	84,92	0,14	-	1471,43	32,55	543,67	23,70	335,90	436,99	5,76	93,95	138,85
Рівненська	4322,40	296,47	-	-	1280,07	23,54	371,43	27,74	194,17	666,02	8,20	139,37	85,42
Сумська	3093,02	159,57	0,88	-	1345,05	26,57	625,32	68,83	327,14	487,91	9,71	158,44	140,30
Тернопільська	4026,59	1138,78	-	-	1092,73	36,90	715,93	19,48	936,66	585,10	5,27	144,40	309,82
Харківська	4269,69	99,28	0,51	-	1373,97	49,67	289,30	10,31	263,64	185,40	33,15	127,18	76,18
Херсонська	3437,04	666,52	1,33	13,50	1207,34	16,30	259,21	71,31	444,21	208,75	5,35	86,65	151,99
Хмельницька	3654,26	165,44	-	-	1406,97	29,34	568,41	32,17	216,24	396,13	12,36	93,38	99,21
Черкаська	3756,83	273,99	-	-	1328,44	16,71	664,07	20,61	230,30	225,31	7,01	172,95	78,95
Чернівецька	3475,34	704,35	1,20	-	1136,21	9,75	587,12	44,36	621,72	593,48	5,46	156,56	380,10
Чернігівська	3381,19	206,97	0,83	-	1421,94	74,13	632,50	65,50	335,55	464,32	15,33	189,04	194,39
м.Київ	6871,12	574,45	25,37	-	1510,53	35,65	215,94	14,32	502,31	28,19	47,74	142,23	169,50

Умовні позначення:

X1- Оплата праці

X2- Доходи від підприємницької діяльності

X3- Доходи від продажу особистого і домашнього майна

X4- Доходи від продажу нерухомості

X5- Пенсії

X6- Стипендії

X7- Субсидії, допомоги, пільги та компенсаційні виплати

X8- інші соці-

альні допомоги

X9- Грошова

допомога від

родичів та ін.

осіб

X10- вартість спожитої

продукції, отриманої з

особистого підсобного

господарства та від

самозаготівель

X11- Пільги безготів-

кові на оплату зв'язку

X12- Грошова оцінка допо-

моги продовольчими то-

варами

X13- Використання заоща-

джень, повернені борги

домогосподарствам

Для більш повної деталізації використаємо метод k-середніх, який дозволяє отримати більш стійку кількість кластерів, що в свою чергу потребує внесення початкових умов таких як кількість кластерів [9].

За результатами проведеного аналізу (Рис. 4) чітко видно, що до першого кластеру (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Харківська, Хмельницька, Черкаська) увійшли територіально близькі області, окрім Львівської та Хмельницької областей.

Однак, необхідно підкреслити, що домогосподарства Львівської області мають схожий характер дохідності з областями центральної та східної частини України. Таке обласне об'єднання

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

має найбільші розміри заробітної плати, стабільні доходи від підприємницької діяльності та досить високий рівень соціальних виплат, а саме пенсій.

До другого кластеру увійшли Волинська, Житомирська, Івано-Франківська, Рівненська, Сумська та Чернігівська області, які можна охарактеризувати як прикордонні області, що мають середній рівень заробітної плати від 6000 грн. до 6500 грн.

До третього кластеру увійшли Вінницька, Закарпатська, Тернопільська, Херсонська, Чернівецька, які характеризуються найнижчими показниками доходів домогосподарств від заробітної плати та найвищими показниками доходів від підприємницької діяльності. Аналіз даних показує, що домогосподарства в цих областях країни спрямовані на самозайнятність та розвиток інноваційних видів підприємницької діяльності.

У четвертому кластері знаходиться м. Київ. Розвиток та доходи домогосподарств даного міста домінують за рядом показників, що в свою чергу означає, що це місто лідер.

Рис. 4 Результати кластерного аналізу за сукупними доходами домогосподарств, 2017 рік (побудовано без даних про кількість домогосподарств на тимчасово окупованій території АР Крим та частини зони проведення АТО (Донецької та Луганської областей))

Результати кластерного аналізу за сукупними витратами домогосподарств у 2017 році має такий вигляд (Рис. 5):

- перший кластер (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська та Кіровоградська області) характеризується найбільшими витратами на продукти харчування та оплату житлово-комунальних послуг, найвищими витратами на освіту серед інших областей та найменшими витратами на послуги;
- другому кластеру (Вінницька, Дніпропетровська, Запорізька, Луганська, Миколаївська, Полтавська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Чернівецька, Чернігівська області) притаманне об'єднання майже всіх областей України. Однак даний кластер є одним з найсприятливіших для розвитку діяльності домогосподарств. Серед основних витрат даного кластеру є витрати на харчування (у середньому 45 % від сукупних витрат), найвищі витрати серед інших кластерів на оновлення гардеробу (5,5 % у середньому), та найбільшими витратами на різноманітні товари та послуги;
- третій кластер (Одеська та Хмельницька області та м. Київ) характеризується, в першу чергу, найнижчими витратами на оплату житлово-комунальних послуг (значна кількість домогосподарств отримують субсидії) та найбільшими витратами на охорону здоров'я (що пов'язано з близьким географічним розташуванням з м. Чорнобиль, окрім Одеського регіону);
- четвертий кластер (Волинська, Донецька, Київська, Рівненська, Херсонська, Черкаська області) характеризується, як і перший, найбільшими витратами на продукти харчування (56 %), але й найнижчими витратами серед усіх областей країни на охорону здоров'я (0,4 – 0,6 %) та освіту (08 %).

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

• Підсумовуючи проведений кластерний аналіз даних соціально-економічної діяльності домогосподарств за 2017 р. можна зауважити, що найбільш відкритими областями для розвитку діяльності домогосподарств є області, що характеризуються сприятливими умовами для реалізації підприємницького потенціалу, гнучкою ціновою політикою щодо продуктів харчування та інших товарів і послуг, та можливістю домогосподарств здійснювати заощадження, є: Харківська, Полтавська, Закарпатська, Львівська, Дніпропетровська, Київська, Одеська та Херсонські області. Ці області є лідерами серед інших та дають можливість реалізувати членам домогосподарств свій потенціал. Однак, через те, що даний кластер об'єднав велику кількість областей, з'являється необхідність у більш точному кількісному оцінюванні життєдіяльності домогосподарств саме в цих регіонах, та виявленні слабких місць з метою розроблення подальших рекомендацій щодо розвитку соціально-економічної діяльності домогосподарств.

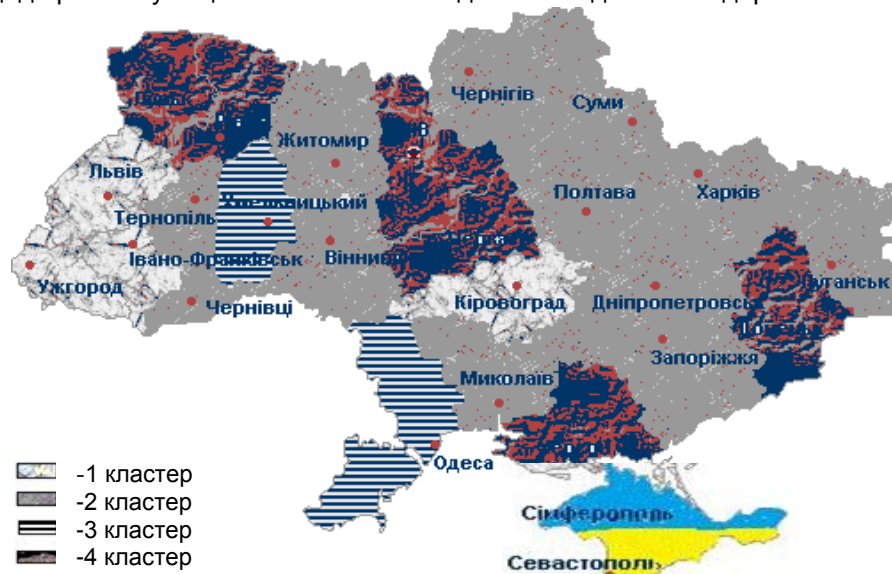

Рис. 5 Результати кластерного аналізу за сукупними витратами домогосподарств, 2017 рік (побудовано без даних про кількість домогосподарств на тимчасово окупованій території АР Крим та частини зони проведення АТО (Донецької та Луганської областей))

До регіонів з найнижчим рівнем доходів домогосподарств та досить з неефективною ціновою політикою щодо товарів та послуг відносяться: Вінницька, Волинська, Івано-Франківська, Рівненська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська та Луганська області, де в структурі сукупних доходів домогосподарств близько 10% складають доходи від допомоги по безробіттю. У цих регіонах рекомендовано створення та підтримка на регіональному або державному рівнях нових видів діяльності домогосподарств, якими можуть бути: такі види підприємницької діяльності, як соціальне підприємництво, розвиток мережевого бізнесу, «стартами» тощо.

В Полтавській, Донецькій, Запорізькій, Вінницькій та Волинській областях відсутня стабільність у розвитку соціально-економічної діяльності домогосподарств, та з року в рік ці області потрапляють до кластеру депресивних або таких, що стабільно розвиваються. Дані області звертають на себе увагу суттєвими змінами у соціальних виплатах та досить не стійким рівнем середньої заробітної плати. Для відслідковування причинно-наслідкових зв'язків у соціально-економічній діяльності домогосподарств необхідно проводити безперервні спостереження у вигляді панельних моніторингових досліджень, завдяки яким є можливість проводити аналіз та оцінку розвитку соціально-економічної діяльності домогосподарств.

В Сумській, Тернопільській, Чернівецькій та Житомирській областях ситуація щодо соціально-економічної діяльності домогосподарств склалась досить сприятлива, але на середньому

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

рівні серед інших кластерів. Звичайно, для відслідковування будь-яких коливань та змін у соціально-економічній діяльності домогосподарств рекомендовано проводити моніторингові дослідження з розрахунком рівня життєдіяльності домогосподарств та використовувати інноваційні види діяльності, що сприятиме підвищенню розвитку регіону в цілому.

Висновки. Таким чином, кластерний аналіз основних соціально-економічних показників діяльності домогосподарств України дав можливість виділити чотири основні кластери, які відрізняються між собою не тільки видами діяльності домогосподарств, а й мають певні недоліки або переваги. Результати такого аналізу показують, що навіть регіони, які розташовані у географічній близькості, суттєво відрізняються рівнем сукупних доходів та витрат та не можуть бути віднесені до одного соціально-економічного кластеру.

Отримані результати є підґрунтям для більш детального формування соціально-економічної політики України, що враховує регіональні особливості.

Література

1. Болотіна, Є. Методологія інституціонального аналізу поведінки домашніх господарств / Є. Болотіна // Галицький економічний вісник – 2012. – № 2 (35). – С. 123-130.
2. Дерій, Ж. В. Роль домашніх господарств у циркулярній економіці / Ж. В. Дерій // Проблеми і перспективи економіки та управління. – Чернігів. – 2017. – № 3. – С. 39–45.
3. Кузик, О. Аналіз поведінки домогосподарств у сучасних економічних теоріях / О. Кузик // Вісник Львівського університету. Серія економічна. – 2009. – № 41. – С. 308-314.
4. Кізіма, Т. Стратегії та моделі фінансової поведінки домашніх домогосподарств у сучасних умовах / Т. Кізіма // Світ фінансів. – 2009. – № 2(19). – С. 86–96.
5. Гончарова, С. Ю. Методичний підхід до оцінювання рівня життєдіяльності домогосподарств / С. Ю. Гончарова, І. В. Буряк, А. Б. Гончаров // Науковий журнал Економіка розвитку. – Вид. ХНЕУ, 2018. – № 4. – С. 1 – 12.
6. Berezina, O. Yu. Contemporary challenges of household income differences in Ukraine / O. Yu. Berezina, I. M. Servatinska // Scientific development and achievements. – London : Sciences Publishing, 2018. – Vol. 1. – P. 121–128.
7. Stiglitz, J. E., Sen, A. & Fitoussi, J.-P. Report of the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress (CMEPSP). – 2009. – Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/118025/118123/Fitoussi+Commission+report>.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Малярець, Л. М. Вимірювання ознак об'єктів в економіці: методологія і практика : наукове видання / Л. М. Малярець. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2006. – 384.

References

1. Bolotina, Ye. (2012). Metodolohiia instytutsionalnoho analizu povedinky domashnikh gospodarstv [Methodology of institutional analysis of household behavior]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Journal*, 2(35), 123-130 [in Ukrainian].
2. Derii, Zh. V. (2017). Rol domashnikh gospodarstv u tsyrkuliarnii ekonomitsi [The role of households in the circular economy]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economy and management*, 3, 39-45 [in Ukrainian].
3. Kuzyk, O. (2009). Analiz povedinky domohospodarstv u suchasnykh ekonomichnykh teoriiah [An analysis of household behavior in modern economic theories]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii ekonomichna – Visnyk of the Lviv University. Series Economics*, 41, 308-314 [in Ukrainian].
4. Kizyma, T. (2009). Stratehii ta modeli finansovoi povedinky domashnikh domohospodarstv u suchasnykh umovakh [Strategies and models of financial behavior of domestic households in modern conditions]. *Svit finansiv – World Finance*, 2(19), 86-96 [in Ukrainian].
5. Honcharova, S. Yu., Buriak, I. V., Honcharov, A. B. (2018). Metodychnyi pidkhid do otsiniuvannya rivnia zhyttiedialnosti domohospodarstv [Methodical approach to the estimation of household living standards]. *Ekonomika rozvytku – Development Economics*, 4, 1-12 [in Ukrainian].
6. Berezina, O. Yu., Servatinska, I. M. (2018). Contemporary challenges of household income differences in Ukraine. *Scientific development and achievements*, 1, 121-128 [in English].
7. Stiglitz, J. E., Sen, A. & Fitoussi, J.-P. (2009). *Report of the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress (CMEPSP)*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/118025/118123/Fitoussi+Commission+report> [in English].
8. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystryky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
9. Maliarets, L. M. (2006). *Vymiruvannya oznak obiektiv v ekonomitsi: metodolohiia i praktyka [Measuring Objects in Economics: Methodology and Practice]*. Kharkiv: Vyd. KhNEU [in Ukrainian].

Надійшла 01.12.2018